

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je, jednim delom i kroz odeljak o slobodi izražavanja.

1.2. Odbornici vladajuće većine u Skupštini opštine Ljig, kako prenosi dnevni list „Pravda“, doneli su, na sednici održanoj početkom septembra, odluku o ukidanju direktnih TV prenosa iz lokalne skupštine. Skupština opštine Ljig je ovakvu odluku donela na predlog Miodraga Starčevića Mikele, predsednika opštine i lokalnog lidera Socijalističke partije Srbije. On je predlog pravdao približavanjem lokalnih izbora i mogućnošću da se govornica zloupotrebi za predizbornu kampanju. Sličnu odluku, Skupština opštine Ljig donosila je i pred ranije izbore.

Članom 10. Zakona o javnom informisanju propisano je da organi lokalne samouprave, pa samim tim i skupštine opština, pa i sami odbornici u tim skupštinama, imaju obavezu da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost i to pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila. Smisao ove odredbe nije samo da obezbedi zaštitu novinara i redakcija od diskriminacije, tako što će im garantovati dostupnost informacija pod jednakim uslovima, već pre svega da obezbedi javnost informacija o radu institucija. Odluka Skupštine opštine Ljig, koliko god možda bila doneta i iz dobrih namera, budući da je činjenica da se direktni prenosi skupštinskih sednica u Srbiji zloupotrebljavaju za potrebe političke propagande, posebno ukoliko javnost rada opštinske skupštine ne bude bila obezbeđena na drugi, adekvatan način, bila bi u direktnoj suprotnosti sa odredbama Zakona o javnom informisanju. Odluka ukazuje na još jednu karakteristiku odnosa vlasti i medija u Srbiji. Naime, političari, po pravilu, nemaju poverenja u odluke samih medija o tome prenos koje konkretne sednice jeste od javnog interesa, a koje ne, pa se mediji, po pravilu, umesto da sami, vodeći računa o interesu javnosti i zahtevima svojih gledalaca, odlučuju o tome koju bi sednicu prenosili, a koju ne, dovode pred svršen čin. Posledica ovoga je opasna praksa, u kojoj, po pitanju otvorenosti institucija prema javnosti, umesto interesa same javnosti, odlučujuću reč imaju pojedinačni interesi političara zastupljenih u tim institucijama.

2. Zakon o radiodifuziji, Zakon o elektronskim komunikacijama

Direktor Republičke agencije za elektronske komunikacije (RATEL), Milan Janković, izjavio je da se poslednjih nekoliko meseci povećao broj radio-stanica koje rade bez dozvole, te da u Srbiji, u septembru 2011. godine, program piratski emituje 56 radio i televizijskih stanica. Po Jankoviću, za njihovo gašenje je nadležna inspekcija pri Ministarstvu kulture, informisanja i informacionog društva, koja bi, nakon brojnih najava, trebalo da počne da radi 19. septembra, budući da RATEL, osim kontrolnih mehanizama, nema inspekciju koja bi mogla da zabrani njihov rad. Janković je podsetio da RATEL ima dva merna centra, a kontrolori, Ministarstvu i Republičkoj radiodifuznoj agenciji (RRA), mogu samo da dostavljaju zapisnike o merenju, odnosno podatke da neki emiter radi bez dozvole. Ministarstvo je potvrdilo da je jedan inspektor imenovan i da će, ako na tu proceduru u međuvremenu ne bude upućena nijedna žalba, početi da radi tokom septembra. Srboљub Bogdanović, portparol Republičke radiodifuzne agencije (RRA), izjavio je za dnevni list „Blic“, da administrativna procedura zabrane rada stanica, kojom ta agencija raspolaže, ne može u svim situacijama biti u potpunosti delotvorna. „U jednom broju slučajeva je neophodno fizički onemogućiti prekršioca da emituje takav program oduzimanjem, odnosno onesposobljavanjem opreme, za šta RRA nema zakonska ovlašćenja“, istakao je Bogdanović.

Zakonom o radiodifuziji predviđeno je da niko ne može da emituje radio ili televizijski program ukoliko mu prethodno Republička radiodifuzna agencija nije izdala dozvolu. Izuzetak je predviđen jedino u odnosu na dve ustanove javnog radiodifuznog servisa, RTS i RTV, koje program emituju neposredno na osnovu Zakona. Zakonom o elektronskim komunikacijama predviđeno je da, pri određivanju uslova i načina korišćenja radio-frekvencija za distribuciju i emitovanje medijskih sadržaja, Republička agencija za elektronske komunikacije ostvaruje saradnju sa Republičkom radiodifuznom agencijom i to tako što dozvolu za korišćenje radio-frekvencija izdaje isključivo na zahtev RRA. Međutim, uprkos ovim odredbama, shodno nalazima RATEL-a, ukupno 56 radio i televizijskih stanica u Srbiji svoj program emituje i bez dozvole za emitovanje programa Republičke radiodifuzne agencije i bez dozvole za korišćenje radio-frekvencija Republičke agencije za elektronske komunikacije. Rešenja, koja u takvoj situaciji izdaju i RRA i RATEL, o zabrani emitovanja programa i zabrani neovlašćenog korišćenja radio-frekvencija, pokazala su se kao nedelotvorna, iz razloga što nisu praćena i merama prinude, koje bi se ogledale u plenidbi opreme za emitovanje. Mere inspeksijskog nadzora koje, između ostalog obuhvataju i mogućnost oduzimanja opreme, Zakonom o elektronskim komunikacijama su stavljene u nadležnost inspektora elektronskih komunikacija pri Ministarstvu kulture, informisanja i informacionog društva. Kašnjenje ministarstva u imenovanju inspektora, u dobroj meri onemogućilo je efikasnu borbu protiv radio piraterije, te ostavilo, pre svega komercijalne

emitere, koji plaćaju zakonom propisane naknade, na milost i nemilost nelojalnoj konkurenciji radio pirata. Što je još gore, shodno saopštenju RATEL-a od 9. septembra ove godine, radio piraterija ugrožava i čitav niz službi koje koriste radio komunikacije, među njima i službe nadležne za bezbednost vazduhoplovnog saobraćaja. U međuvremenu su i tužilaštva u jednom broju slučajeva pokretala krivične postupke protiv radio pirata, po pravilu za krivično delo neovlašćeno bavljenje određenom delatnošću iz člana 353. Krivičnog zakonika. Navedenom odredbom, naime, zaprećena je novčana kazna ili kazna zatvora u trajanju do dve godine, za svakoga ko se delatnošću, za čije obavljanje je po zakonu potrebna dozvola nadležnog organa, bavi neovlašćeno. Ne postoje informacije o tome da je u nekom od pokrenutih krivičnih postupaka došlo do pravnosnažnog presuđenja. U takvoj situaciji, nažalost ne čudi, što se broj radio pirata, umesto da se smanjuje, povećava.

3. Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina

3.1. Direktor „Pannon“ RTV, regionalne medijske kuće na mađarskom jeziku sa sedištem u Subotici, Rudolf Mihok, smenjen je s položaja. Odluku o razrešenju donela je, na sednici održanoj 17. septembra, Skupština Fonda „Panonija“, na predlog Izvršnog odbora. Potpredsednik Mađarskog nacionalnog saveta (MNT) i član Skupštine Fonda „Panonija“, Ferenc Žoldos, u izjavi „Mađar sou“, naveo je da je jedan od razloga, prekid televizijskog prenosa sa Palića 20. avgusta, sa centralnog obeležavanja mađarskog nacionalnog praznika posvećenog osnivaču države i prvom mađarskom kralju Ištvanu. Inače, po Zakonu o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, Mađarski nacionalni savet je prošle godine postao suosnivač RTV „Pannon“, pa ima svoje predstavnike u rukovodećim telima. RTV „Pannon“, inače, ima regionalnu radijsku i lokalnu televizijsku dozvolu u Subotici.

Ovo je drugi slučaj smene rukovodilaca u mađarskim medijima u roku od samo nekoliko meseci. Početkom leta, smenjen je glavni urednik „Mađar soa“, Čaba Presburger. Mađarski nacionalni savet zamorio mu je što ne prati redovno rad najjače mađarske stranke, Saveza vojvođanskih Mađara, kao i to da ne šalje novinare da izveštavaju o aktivnostima predsednika Skupštine APV, Šandora Egerešija. Mađarski nacionalni savet nije komentarisao smenu direktora RTV „Pannon“. Ono što je, međutim, interesantno, jeste činjenica da je „Pannon“ svojevremeno dobio dozvole za emitovanje kao komercijalni emiter, iako je njegov osnivač bio neprofitni Fond „Panonija“. Tokom 2010. godine, u skladu sa odredbama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, suosnivač RTV „Pannon“ postao je i Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine u Srbiji. Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina predviđeno je da nacionalni savet predstavlja nacionalnu manjinu u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja na jeziku nacionalne manjine i službene upotrebe jezika i

pisma, učestvuje u procesu odlučivanja ili odlučuje o pitanjima iz tih oblasti i osniva ustanove, privredna društva i druge organizacije iz ovih oblasti. Sredstva za finansiranje rada nacionalnih saveta obezbeđuju se prevashodno iz budžeta, mada se nacionalni saveti mogu finansirati i iz donacija i drugih prihoda. U medijskoj oblasti, Zakon predviđa da nacionalni savet može, samostalno ili zajedno sa drugim pravnim licem, osnivati ustanove i privredna društva za obavljanje novinsko-izdavačke i radio-televizijske delatnosti, štampanja i reprodukcije snimljenih medija i vršiti prava i obaveze osnivača. Takođe, republika, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave kao osnivač javnih preduzeća i ustanova u oblasti javnog informisanja koje u celini ili pretežno vrše informisanje na jeziku nacionalne manjine, mogu u sporazumu sa nacionalnim savetom u celini ili delimično preneti osnivačka prava na nacionalni savet. Po prvom od ova dva osnova, Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine u Srbiji postao je suosnivač RTV „Pannon“, a po drugom, osnivač pomenutog dnevnog lista „Mađar so“. Smene direktora RTV „Pannon“ i glavnog i odgovornog urednika „Mađar soa“ par meseci ranije, čine očiglednim da je rešenje Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, kojim je savetima omogućeno da upravljaju manjinskim medijima, u potpunosti zanemarilo mehanizme zaštite rukovodećih struktura i redakcija takvih medija, posebno imajući u vidu njihovo finansiranje pretežno iz budžetskih sredstava, a sve budući da praksa pokazuje da su moguće i da se dešavaju situacije u kojima se vršenje osnivačkih prava zloupotrebljava i stavlja u funkciju interesa, ne manjinske zajednice u celini, već političkih partija koje ostvare većinu u samom nacionalnom savetu.